

[ERR](#) [Otse](#) [Uudised](#) [Sport](#) [Teadus](#) [ILM](#) [ETV](#) [ETV2](#) [Viker](#) [R2](#) [Klassika](#) [R. Tallinn](#) [R4](#) [Pood](#) [Retseptid](#)
[Teater](#) [Koolifilm](#) [Meieoma](#)

Riigikogu valimised on lõppenud

Otsi

[Avaleht](#) [Uudised](#) [Kandidaadid](#) [Kasulikku](#) [Videod](#) [Raadiolõigud](#) [Kandidaatide teated](#) [Valvurid](#) [Praxise analüüsid](#) [Varivalimised](#)

[Mandaatide jaotamine XII Riigikogu valimistel](#)
[Riigikogu valimiskampaania kajastamine ERR-is](#)
[Valimisjaoskonnas hääletamine](#)
[Välisriigis hääletamine](#)
[Valimiste ajakava](#)
[Erakondade valimisplatvormid](#)
[ETV valimisstuudiod](#)

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna valimisprogramm

Inimene ja ühiskond

Tänane olukord

Eestis on kõrgeima võimu kandjaks rahvas ning igapäevale on tagatud demokraatlikud vabadused. Paraku on nende põhiseaduse alussätete järgimine muutunud aasta-aastalt formaalsemaks. Võimu koondumine erakondade tipp-poliitikute kätte põhjustab üha suuremat võõrandumist ja rahulolematust valitavate kogude tegevusega. Valitsev poliitiline kultuur alahindab konsensusdemokraatiat. Tavaks on muutunud võimu teostamine enamuse jõupositsioonilt. „Teerullipoliitikaga“ kaasneb avalike teenistujate sundparteistamine nii riigi kui ka kohaliku omavalitsuse tasandil. See vähendab täidesaatva võimu kompetentsust ning tõhusust. Asutusekesksus erinevate poliitikavaldkondade koordineerimisel, süvenev bürokrateerumine ning riigieelarve ja erinevate arengukavade lünklik seostatus muudavad riigivalitsemise jäigaks ja lühinägelikuks. Inimesed on poliitikast võõrdunud. Poliitikuks olemist seostatakse vaid karjäärihuvi, mitte aadete teostamisega.

Visioon

Eesti arengut hoogustab koostööd ja osalusdemokraatiat väärtustav riigivalitsemine. Kaasav riik kindlustab avalikes huvides toimuva ja järjepideva arengu erinevates eluvaldkondades ning toetab ühiskonna terviklikkust. Valijate eelistusi paremini arvestav valimissüsteem tõstab valitute vastutust rahva ees ning suurendab usaldust avaliku võimu vastu. Riigiametnike valitakse kompetentsuse, mitte erakondlike eelistuste alusel. Olulised poliitilised otsused langetatakse ekspertide, kolmanda sektori organisatsioonide ja poliitiliste jõudude koostöös. Avalike teenuste kättesaadavust ja esindusdemokraatia säilimist rohujuures tasandil toetab maakondliku omavalitsustasandi taastamine piirkondlike probleemide lahendamiseks. Noorte poliitikas osalemise huvi on tõusnud, seda on soodustanud valimisõigusliku ea alandamine kohalike omavalitsuste valimistel ning noorte kohalike esinduskogude seadustamine. Eestist on saanud euroopalikult tasakaalustatud ühiskond, kus on tavaks naiste ja meeste võrdne esindatus kõigis poliitikavaldkondades ning poliitilistes tegevustes.

Meetmed

Tõhusam, läbipaistvam ja ettenägelikum riigivalitsemine

- Tagame üleriigilistele kodanikeühendustele sõnaõiguse Riigikogu komisjonide töös. Suurendame Riigikogu töö demokraatlikkust ja avatust, võtame seadusandlikud otsused vastu avalikule arutelule ja mõjude analüüsile toetudes ning otsuste ettevalmistamisse kodanikuühenduste esindajad ja asjatundjad kaasates.
- Eesti riigi pikemaajalise arengukava põhjalikuks kaalumiseks ja konsensusliku tulevikustrateegia kujundamiseks moodustame Riigikogu tulevikukomisjoni.
- Tagame õiguskindluse. Me ei toeta üleöö toimuvaid muutusi õiguskeskkonnas ja väldime erakondlikku seadusandlusega manipuleerimist.
- Sätetame, et Riigikogus arutusele tulevatele olulisematele seaduseelnõudele lisab esitaja analüüsi selles kavandavate muutuste sotsiaalsete mõjude kohta, sealhulgas soolise võrdõiguslikkuse vaatekohast.
- Selleks, et valimistulemuste kaaluks saaksid ideed, mitte erakondade rahastajad, kehtestame erakondade valimiskulutuste ülempiiriks 300 000 eurot (ca 4,7 miljonit krooni). Erakonna nimekirjas kandideeriva isiku personaalsed valimiskulud piirame 3 000 euroga (ca 47 000 krooni).
- Regionaalarengu edendamiseks peame oluliseks maakondliku omavalitsustasandi loomist, mille esindusorganiks on otsevalitav maavolikogu ja täitevorganiks maavanem. Maavolikogu moodustamise eesmärgiks on ühe omavalitsuse piire ületavate omavalitsuslike ülesannete parem täitmine ja kvaliteetsete avalike teenuste kättesaadavuse tagamine maakondades.
- Viime sisse noorte-euro põhimõtte, mille kohaselt toetame riigieelarvest kohalikke omavalitsusi noorsootöö korraldamisel vastavalt omavalitsuses elavate noorte arvule ja kaasrahastamisest lähtudes.
- Seadustame küla- ja linnaosaseltsidele õiguse rääkida kaasa kohalike omavalitsuste volikogude töös.
- Kehtestame alates 2013. aastast kohalike omavalitsuste volikogude valimistel valimisõiguse alates 16. eluaastast.
- Loome maakondlikele noortekogudele ja noortevolikogudele õigusliku aluse, seadustades nende valimise igas omavalitsuses, kus on vähemalt 500 noort.
- Kahekordistame Kodanikuühiskonna Sihtkapitali riigieelarvelise rahastamise, suurendades seda 2,31 miljonile eurole ehk ca 36,2 miljonile kroonile aastas.
- Loome juriidilise aluse, et eestkosteorganisatsioonid ja vabatahtlused saaksid kaitsta oma sihtrühmade õiguseid kohtus.
- Riigivalitsemise tõhustamiseks suuname riigiasutusi looma ühiseid teenindusbüroosid ja piirkondlikke kontoreid, mis võimaldavad kodanikel saada ühest kohast erinevaid avalikke teenuseid. Peame oluliseks avaliku ja erasektori koostööd riigivalitsemise tugifunktsioonide standardiseerimisel ja täitmisel.
- Toetame strateegiliste muudatuste kavandamiseks ja elluviimiseks valdkonnaüleste mitmekülgsete töövormide (võrgustikud, töörühmad, projektmeeskonnad jt) juurutamist avalikus teenistuses.
- Lõpetame avaliku teenistuse politiseerimise. Peame ametnike valikul esmatähtsaks nende erialast kompetentsust, mitte poliitilist lojaalsust võimuerakondadele.
- Teeme avalikkusele kättesaadavaks informatsiooni kõigi riigi tasandil toimuvate oluliste otsustusprotsesside kohta. Toetame ajakirjandusvabadust ja ajakirjanike ligipääsu avalikkuse jaoks olulisele informatsioonile.
- Suurendame e-riigi teenuste kättesaadavust võrkeeltes.
- Toetame avaliku teenistuse suuremat avatust ja palgasüsteemi läbipaistvust. Ebaõiglased streigipiirangud tuleb tunnistada kehtetuks.

Sooline võrdõiguslikkus

- Edendame naiste ja meeste võrdõiguslikkust kõigis poliitikavaldkondades ja poliitilistes tegevustes. Seame eesmärgiks, et kõigis esinduskogudes on ühe sugupoole esindajaid vähemalt 40%.
- Selleks, et iga tööandja maksaks oma nais- ja meestöötajatele võrdväärse töö eest võrdset palka, anname Tööinspeksioonile tagasi vastava järelevalveõiguse. Kuna põhiseaduse kohaselt peavad töötajad olema riigi kontrolli all, tagame riikliku järelevalve ka töölepingute sisu teiste osade üle.
- Toetame töö- ja pereelu ühildamist, et emadel oleks senisest suurem võimalus tööl käia ja isadel lastega tegeleda.

- Rakendame meetmeid naistevastase vägivalla vähendamiseks.

Lõimumine

Eesti on eesti rahva ajalooline kodumaa, ainus koht maailmas, kus eestlastel kui põlisrahval on eelisõigus ja kohustus luua tingimused oma rahvuse, keele ja kultuuri kestvaks arenguks ning rahvuslikuks julgeolekuks. Omariiklus on vastutus, mis eeldab vastastikust avatust ja võrdväärset koostööd teiste riikide ja rahvastega ning tingimuste loomist vähemuskultuuride säilimiseks ja arenguks.

Tänane olukord

Riiklik integratsioonipoliitika, mis algselt oli rajatud keeleõppele ja kodakondsuse omandamisele, ei ole andnud oodatud tulemusi venekeelse vähemuse lõimumisel Eesti ühiskonda. Eesti on jäänud ühiskonnaks, kus on kaks keeleliselt eraldatud infomaailma, hariduskeskkonda ja tööturgu. Muret tekitab sotsiaalmajanduslike erinevuste püsimine eestlaste ja mitte-eestlaste vahel ning Eesti muukeelse elanikkonna võõrdumine Eesti riigist.

Visioon

Seisame sellise Eesti arengu eest, kus kodanike võrdsuse ning euroopalike väärtuste alusel on erineva etnilise päritoluga inimestel ühine riigiidentiteet. Erineva etnilise päritoluga inimesi koheldakse võrdselt ning nad tunnevad end ühtviisi Eesti kodanikena. Sõltumata rahvusest on inimestel võrdsed võimalused edukaks toimetulekuks, arenguks ja heaoluks ning avalikus elus osalemiseks kõigil võimutasandil. Ühtne, rahumeelne ning turvaline Eesti on võimalik vaid juhul, kui eestikeelse avaliku sfääri kõrval on rahvusvähemustele tagatud oma kultuuri arendamise ja keele säilitamise tingimused.

Meetmed

- Toetame rahvusvähemuste kaasamist demokraatlikesse otsustusprotsessidesse nii kohalike omavalitsuste kui riigi tasandil ning edendame mitte-eestlastest kvalifitseeritud spetsialistide karjäärivõimalusi avalikus teenistuses.
- Toetame riiklikult Eesti kirjanduse ja meediatekstide tõlkimist Eestis elavate vähemusrahvuste keeltesse ning vähemusrahvuste kultuurilise tegevuse ja ajaloo tutvustamist eestikeelses meedias. Toetame Eesti-ainelise venekeelse meediasisu tootmist.
- Toetame rahvusvähemuste kodanikuorganisatsioonide ja seadusekohaste rahvuskultuuriautonomiate loomist ning tegevust.
- Venekeelse gümnaasiumihariduse osalisel üleviimisel eestikeelsele õppele peame esmatähtsaks tagada õpilastele antavate teadmiste kvaliteet, mitte pelgalt õigusaktide nõuete formaalset täitmist.
- Laiendame venekeelsete koolide õpetajate erialase kvalifikatsiooni täiendamise võimalusi, seostades need eesti keele täiendõppega ning toetame eesti ja vene õpetajate erialast koostööd läbi aineseltside, õpetajavahetuse ning mentorluse.
- Toetame eesti emakeelega pedagoogide tööleasumist vene õppekeelega koolidesse.
- Toetame eesti keele innovaatilise õpetusmudeli väljatöötamist vene õppekeelega koolidele koos kaasaegsete infotehnoloogial põhinevate õppematerjalide väljaandmisega.
- Tagame riigi poolt kehtestatud keelenõuete täitmiseks vajaliku eesti keele õppe tasuta kättesaadavuse.
- Tagame tugiõpetuse eestikeelsetes lasteaedades ja koolides õppivatele muukeelsetele lastele. Suurendame keelekümblyklasside arvu ning tagame nende riigieelarvelise finantseerimise kõrgema koefitsiendi alusel.
- Toetame eestikeelsetes koolides vene keele ja kultuuri süvaõpet valikainena.
- Toetame rahvusvähemuste keele- ja kultuuriõppega pühapäevakoolide tegevust.
- Innustame muukeelsest keskkonnast tulevaid noori omandama eestikeelset kõrgharidust, kasutades laialdasemalt riigi kulul antava studiumi lisa-aasta võimalusi riigikeeleoskuse arendamiseks.
- Anname kodakondsuse Eestis sündinud lastele, kelle kodakondsuseta vanemad elavad siin Euroopa Liidu pikaajalise elaniku staatuses ning kes ei taotle oma lastele mõne teise riigi kodakondsust.
- Seame sihiks, et kõik mittekodanikest põhikooli lõpetajad saaksid kodakondsuse, ühendades põhikooli

lõpueksamid kodakondsuse taotlemiseks vajalike keele- ja põhiseaduse tundmise nõuetega.

- Asendame üle 65-aastastele kodakondsust taotlevatele isikutele riigikeele eksami suulise vestlusega ning lubame neil sooritada põhiseaduse ja kodakondsuse eksami soovi korral nende emakeeles.
- Muudame olulisemad Eesti Vabariigi seadused sarnaselt inglise keelega elektrooniliselt tasuta kättesaadavaks ka vene keeles.
- Teeme Eestis müüdavate ravimite ja muu inimeste tervise ja ohutusega seotud info tarbijatele kättesaadavaks ka inglise ja vene keeles.
- Toetame Vene muuseumi ja Eesti rahvusvähemuste teiste kultuurikeskuste väljaarendamist.
- Toetame Peipsi-äärse piirkonna regionaalarengu programmi väljatöötamist ja arendamist eesmärgiga kaitsta ja säilitada vene vanausuliste kultuurilist omapära.
- Taastame rahvus- ja rahvastikuküsimustega tegeleva ministri ametikoha valitsuses koos tema büroo alaliste esindajatega Ida-Virumaal ning haridus- ja teadusministeeriumi rahvusvähemuste hariduse küsimustega tegeleva allüksuse.

Haridus

Tänane olukord

Vaatamata Eesti õpilaste headele tulemustele, mida näitavad rahvusvahelised võrdlusuuringud, ei jätku umbes kolmandik Eesti noortest pärast põhikooli või gümnaasiumi lõpetamist õpinguid. Noorte tööpuudus on üks Euroopa kõrgemaid. Samas ei jõua töötajatele pakutav täiend- ja ümberõpe tihti sihtgruppideni. Eestist on saanud üliõpilaste doonorriik, kus kvaliteetse hariduse kättesaadavust piiravad regionaalsed, sotsiaalmajanduslikud ja keelelised barjäärid. Õpilased ja õpetajad ei ole koolikeskkonnaga rahul. Paljudele noortele jääb huviharidus kättesaamatuks. Kõrgharidusõpe on enam kui pooltele noortest muutunud tasuliseks. Teadlaskonna juurdekasv ülikoolides ei ole piisav, vaid viiendikule õppejõukohtadest on rohkem kui üks kandidaat.

Visioon

Igähele on tagatud mistahes haridusastmes võimetekohane ligipääs kvaliteetsele haridusele. Hariduskorralduse umpteed on kaotatud, väljalangevus minimaalne ja õpetajate ning õpilaste rahulolu koolikeskkonnaga kõrge. Tänu haridustaseme tõusule on kasvanud ettevõtlikkus, tööhõive ja palgatase, paranenud rahva tervis, suurenenud sallivus ja vähenenud korruptsioon. Eesti kõrgkoolid on rahvusvaheliselt konkurentsivõimelised muutuste eestkõnelejad ühiskonnas ning talentide „väravad“ Eestisse. Teadmispõhise majanduse arengut toetavad tööandjate ja -võtjate vajadustele vastavad täiend- ja ümberõppevõimalused. Rahvusvahelised ettevõtted toovad arendus- ja koolituskeskused Eestisse. Teadusest on saanud Eesti oluline eksporditükk.

Meetmed

Alus-, põhi-, gümnaasiumi- ja kutseharidus

- Taastame lasteaegade riikliku toetusprogrammi: tagame kõigile soovijatele sõime- ja lasteaiakohad.
- Tagame alushariduse rahastamise riigieelarvest: koolieelse lasteasutuse viimases rühmas käivate laste kulud katab riik, samuti rahastab riik koolide juures toimuvat laste kooliks ettevalmistamist.
- Tõstame koolikohustusliku ea 18 eluaastani.
- Kindlustame riigipoolse tasuta põhi- ja keskhariduse. Senisele täiendavalt rahastatakse riigieelarvest muuhulgas koolilõuna kogumaksumus, töövihikud, kunstiope tarbed, koolisõit ning õpilaskodude loomine ja ülalpidamine.
- Rahastame riigieelarvest kõigi põhikooli- ja gümnaasiumiõpilaste ning kutseõppeasutuste õpilaste huviharidust kahe nädalatunni ulatuses ehk 200 euroga (ca 3130 krooni) aastas.
- Kaotame põhikooli ulatuses omavalitsuse kohustuse tasuda teisele omavalitsusele, kui õpilane vahetab kooli ka siis, kui elukohajärgses omavalitsuses on talle õppekoht olemas.
- Põhikoolist massilise väljalangemise peatamiseks alustame kutsekoolide baasil algkooli lõpetanutele

kutseõppekallakuga põhihariduse omandamise rühmade loomist – seadustame 4-aastase õppeajaga töökooli.

- Toetame riiklikult abiõpetajate rakendamist põhikoolis. Tagame kõigile 3-aastase kutseõppe lõpetajatele soovi korral võimaluse täiendavaks õppeaastaks eesmärgiga omandada gümnaasiumitasemega võrreldav üldharidus.
- Soodustame igati gümnaasiumiõpilaste võimalusi valida valik- ja vabaaineid kutseõppeasutustest ja vastupidi. Toetame praktikaprogramme, mis võimaldavad noortel kogunud meistrite juhendamisel omandada praktilisi tööoskusi.
- Kehtestame lasteaia, üldhariduskooli, huvikooli (sh spordikooli) ja kutseõppeasutuse õpetajate palgaläbirääkimiste riigipoolseks lähtepunktiks Eesti keskmise palga.
- Tagame omavalitsustele vahendid pikapäevarühmade avamiseks.
- Koolivägivalla vähendamiseks töötame välja üle-eestilise turvalise kooli programmi.
- Algatame koolivaramu programmi, toetamaks kooliraamatukogude komplekteerimist kõigi õppe- ja huvitegevuseks vajalike tarvikutega.

Kõrgharidus, täiend- ja ümberõpe

- Loomme üliõpilastele tingimused õpingute nominaalajaga lõpetamiseks: kindlustame riikliku koolitustellimuse ulatuses, mis tagab kõigile võimekatele noortele tasuta kõrghariduse. Suurendame riiklikku koolitustellimust magistriõppekavadele 20% võrra.
- Kindlustame nominaalajaga edasijõudnud üliõpilased 130-eurose (ca 2000 krooni) õppetoetusega kuus (tudengipalk) ja edukamaid premeerime täiendavalt 65 euroga (ca 1000 krooni) kuus.
- Vabastame tööandja kulutused töötajate tasemeõppele erisoodustusmaksust.
- Taastame õppelaenu hüvitamise kultuuri- ja haridustöötajatele ning avalikele teenistujatele. Loomme õppelaenu hüvitamise süsteemi üliõpilasvanematele.
- Suurendame ühiselamukohtade arvu ja korrastame ühiselamud, millega kindlustame turuhinnast madalama tasuga eluasemetingimused vähemalt 15% üliõpilaskonnast. Toetame koostööl (kõrgkool, kohalik omavalitsus, ettevõtte, üliõpilasorganisatsioonid) põhinevaid üliõpilaselamute projekte.
- Töötame välja Eesti talendipoliitika, et luua nii Eestist kui ka välisriikidest pärit andekatele noortele atraktiivsed tingimused siin hariduse omandamiseks ja töötamiseks. Toetame välisriikides hariduse omandanud eesti päritolu spetsialistide tagasipöördumist Eestisse.
- Kahekordistame doktorandi toetuse.
- Eesmärgiga suurendada täiskasvanuhariduses osalejate ringi, loome tööalase täiendkoolituse kolmepoolse rahastamise süsteemi, kus töötajate täiendkoolituse rahastamises osalevad nii riik, tööandjad kui töötajad.
- Toetame erivajadustega õppurite edasiõppimisvõimalusi ja ligipääsu kõrgharidusele.
- Suurendame riiklikku koolitustellimust õpetajakoolitusele, sh avatud ülikoolis, õpetajate ettevalmistust koos tudengile pakutava õppimisvõimalusega välisülikoolis (vähemalt üks semester) ning ülikoolipoolse mentortoega esimesel kahel tööaastal abi- või nooremõpetajana töötades.
- Kindlustame eelkõige maapiirkondades haridus- ja kultuuriasutustele üldise subsideeritud ligipääsu ülikõrrele andmesidele.
- Toetame elektroonilise õpitarkvara ja õppematerjalide väljatöötamist ning kindlustame haridusasutustes E-keskkonna kasutamiseks vajaliku riist- ja tarkvara kättesaadavuse.
- Toetame välisülikoolides erialase enesetäiendamise ja õpetamise kogemuse tava juurutamist kõrgemate akadeemiliste ametikohtade täitmisel.

Sotsiaalne kaitse

Tänane olukord

Sotsiaalpoliitika ülesandeks on tagada kõigile, sealhulgas lastele, eakatele, puuetega inimestele, töötutele ja madalapalgalistele töötajatele inimväärne elu ning arenguvõimalused. Eesti sotsiaalkaitse kulutused ühe elaniku kohta on aga Euroopas ühed madalamad. See ei võimalda sotsiaalpoliitikale seatud ülesandeid täita. Pikemas perspektiivis tingib rahvastiku vananemine vastuolu sotsiaalkaitse rahastamise ja teenuste kättesaadavuse ning ühiskonna ootuste vahel. Juba täna oleme tunnistajaks tervishoiuteenuse üha

halvnevale kättesaadavusele. Pikad ravijärjekorrad, kesine teenindus, kallid ravimid ja avaliku tervishoiu asendumine eratervishoiuga jätab paljud inimesed ravivõimalustest ilma. Sotsiaalpoliitika on kahetsusväärset muutumas „poliitkingituste“ valdkonnaks, kus maksumaksja raha eest manipuleeritakse puudustkannatavate valijatega.

Visioon

Inimkeskse, selgetest põhimõtetest lähtuva, tervise-edendusele suunatud ja kogu ühiskonna arengut toetava sotsiaalpoliitika tulemusena on paranenud laste, eakate, puuetega inimeste ja töötute olukord. Eesti inimeste tervena elatud aastate arv on jõudsalt kasvamas. Maksupoliitika soosib tervislikke eluviise ja tervishoiuteenuste kättesaadavus on paranenud. Sotsiaalsüsteem toetab inimest kogu tema elukaare vältel. Noorte, eakate ja puuetega inimeste kaasatus tööturule on paranenud. Kõikidele peredele on loodud võimalused tervete ja tublide laste kasvatamiseks. Eakatele tagatakse tingimused väarikaks vananemiseks – nii iseseisvaks toimetulekuks kui vajaduse korral kvaliteetse hooldeasutuse teenusena.

Meetmed

Lapsed ja pered

Seame eesmärgiks laste vaesusega võitlemise ja kõigi laste täisväärtuslikku arengut soodustavate tingimuste loomise kodus, lasteasutustes, koolides ja ümbritsevas keskkonnas.

- Kolmekordistame lapsetoetuse. Maksame igale lapsele kuni 19. aastaseks saamiseni 60 eurot (ca 940 krooni) kuus.
 - Parandame vaesusriskis perede toimetulekut ja kahekordistame üksikvanema lapse toetuse. Jätkame vanemahüvitise maksmist ja muudame selle õiglasemaks, langetades praegust lage kolmekordselt keskmiselt palgalt kahekordsele. Muudame vanemahüvitise maksmist paindlikumaks nii, et hüvitist saaks osadeks jagatult välja võtta kuni lapse 8-aastaseks saamiseni.
 - Suurendame seitsme- ja enamalapselise pere vanema toetust 168,74 eurolt (ca 2640 krooni) vähemalt alampalgani.
 - Maksame täiendavat 30 eurot (ca 470 krooni) lastetoetust neile, kelle vanemad on töötud.
 - Taastame ranitsatoetuse.
 - Jätkame SDE algatatud riiklikku programmi „Igale lapsele lasteaiakoht“, millega suurendame riiklikke investeeringuid lasteaedadesse.
 - Tõstame lasteaiadõpetaja palga algkooliõpetaja palga tasemele.
 - Säilitame universaalsete lastetoetuste süsteemi ja lihtsustame alternatiivsete lastehoiuvõimaluste kättesaadavust (perehoid, mängutoad jne).
 - Tugevdame laste kaitset ning seame eesmärgiks, et iga 1000 lapse kohta oleks üks kvalifitseeritud lastekaitsetöötaja. Toetame lastekaitse võrgustike arengut, et tagada varane ja kiire sekkumine laste õiguste rikkumisse.
 - Toetame õiguskantsleri volituste suurendamist ning institutsiooni tugevdamist, et täita lasteombudsmani funktsioone.
 - Võtame vastu uue, 21. sajandi vajadustele vastava lastekaitseeaduse.
 - Aitame üksi last kasvatavat vanemat juriidilise abiga juhul, kui teine vanem hoiab kõrvale elatisraha maksmisest. Tugevdame riigi funktsioone maksmisest kõrvale hoidva vanema mõjutamisel ning pikendame riigipoolse elatisabi maksmise perioodi.
 - Arvame toimetulekutoetuse määramisel sissetulekute hulgast välja peretoetused. Üliõpilastele toimetulekutoetuse määramisel lähtume tudengi, mitte tema vanemate sissetulekutest.
 - Moderniseerime peresuhteid käsitlevat seadusandlust, et tagada kõikide peretüüpide õiguste kaitse.
- ### Eakad

Seame eesmärgiks aktiivse ja väarika vanaduspõlve. Kõigil eakatel inimestel peab säilima võimalus paindliku ajakavaga võimetekohaseks tööks, huvialadega tegelemiseks ja iseseisvalt kodus elamiseks võimalikult kõrge eani.

- Tagame pensionide tõusu kooskõlas palkade ja hindade kasvuga. Vähemalt alampalka saanutele tagame

pensionikindlustusstaaži arvutamisel ühe täisaasta arvestamise.

- Kehtestame paindliku pensioniea ja anname vähemalt 60-aastaseks saanutele õiguse viie aasta jooksul otsustada pensionile siirdumise aja üle.
- Suurendame eakatele mõeldud teenuseid, sh koduhooldusteenuse mahtu, et eakad saaksid võimalikult kaua elada oma kodus. Suurendame koduõendusse ja hooldusteenusele tehtavaid investeeringuid krooniliste haigete raviks kodustes tingimustes.
- Kehtestame hooldekodu teenusele riiklikud standardid. Tagame kvaliteetse hooldusravi, peatame hooldusravil viibijate teenuse maksumuse omaosaluse suurendamise ning toome tervishoiuteenuse hooldekodudesse. Loomme riigi, omavalitsuste, ettevõtjate ja eraisikute koostöös süsteemi, mis teeb hooldekodud ja pansionaadid kõigile soovijatele kättesaadavaks.
- Pensionäridele, kes hambaproteesihüvitist ei vaja, hüvitame hambaravi kulusid kuni 255,65 euro (ca 4000 krooni) ulatuses 3-aastase perioodi jooksul.
- Taastame riikliku matusetootuse.

Erivajadustega inimesed

Seame eesmärgiks erivajadustega inimeste elukvaliteedi tõusu, parandades sotsiaalteenuste kättesaadavust. Kaasame erivajadustega inimesed võimetekohasesse tegevusse, sh tööturule, ja toetame kõigiti nende osalemist ühiskondlikus elus.

- Tagame toetused vastavalt vanusegruppide vajadustele ning lühendame rehabilitatsiooniteenuse järjekordi. Tagame kõikidele rehabilitatsiooniplaani saanutele ettenähtud teenused.
- Tagame erivajadustega inimeste õppimis- ja töötamisvõimaluse rahastamise ning toetame täiend- ja ümberõpet, et soodustada puuetega inimeste naasmist tööturule.
- Lihtsustame puude tuvastamise ja kontrolli süsteemi ning tagame, et puude astet ei saaks vähendada enne, kui toimub reaalne toimetulekuvõime taastumine.
- Parandame puudega laste ja noorte õppimisvõimalusi ning maksame neile õppimistoetust. Garanteerime puudega lastele haridus- ja arenguvõimalusi tagavate tugiteenuste olemasolu sõltumata pere elukohast.
- Tagame puuetega inimestele võrdsed võimalused osaleda ühiskondlikus elus, parandades ligipääsetavust seda võimaldavale keskkonnale.
- Parandame sportimisvõimaluste kättesaadavust erivajadustega inimestele.

Tervisekaitse

Seame eesmärgiks, et inimene saaks vähemalt kolme päeva jooksul perearsti juurde, kolme nädalaga eriarsti vastuvõtule ning kolme kuuga operatsioonile.

- Teenuste kättesaadavuse suurendamiseks suuname tervishoidu maksutulude arvel täiendavalt 256 miljonit eurot (ca 4 miljardit krooni) nelja aasta jooksul, muutes selle abil perearstiteenuse kättesaadavaks kõigile inimestele ning suurendades soodusravimite kättesaadavust.
- Muudame tulumaksuseadust nii, et tööandja poolt tehtavaid kulutusi töötajate täiendavaks ravikindlustuseks ja tervise edendamiseks ning spordiga tegelemiseks ei käsitleta maksustamisele kuuluva erisoodustusena.
- Laiendame ravikindlustust transpordihüvitiste maksmisega, et kindlustada abivajaja pääs spetsialisti juurde. Suurendame tervishoiu ja hoolekande rahastamise läbipaistvust ja toetame üleminekut diagnoosipõhiste hindadele.
- Loomme tööõnnetuse- ja kutsehaiguskindlustuse (2,3% palgafondist).
- Võtame vastu patsiendi seaduse, mis korrastab arsti ja patsiendi suhteid parema teavituse kaudu.
- Toetame tervishoiuteenuste ekspordivõimekuse ja eriti tervishoiuturismi arendamist kui lisavõimalust riikliku tervishoiusüsteemi tugevdamiseks ja Eesti elanikele kvaliteetse tervishoiuteenuse tagamiseks.
- Pikendame tasuta hambaravi päevaõppes osalejatele kuni õpiaja lõpuni, kuid mitte kauem kui 26. eluaastani. Taastame hambaravihüvitise kõigile kindlustatutele.
- Vaesusriskis olevatele patsientidele toetame välja täiendava kompensatsioonimehhanismi ravimite

ostmiseks.

- Laiendame ja muudame efektiivsemaks HIVi ja AIDSi ennetustöö ning testimise ja tagame HIV- ja AIDS-alase riikliku strateegia elluviimise, kindlustades abivajajad nii ravi kui rehabilitatsiooniteenusega.
- Viime narkomaania ennetus- ja ravivõimalused vastavusse tegelike vajadustega, toetades sealjuures riiklikult noorte narkosõltlaste ravi- ja rehabilitatsioonikeskuste tegevust.
- Lastevanemate, haridusasutuste, lastekaitseorganisatsioonide, meedikute ja politsei koostöös töötame välja riikliku programmi võitluseks koolinoorte seas leviva alkoholismi ja narkomaaniaga.

Kultuur

Tänane olukord

Kümnekonna aasta eest Riigikogus konsensuslikult vastu võetud Eesti riikliku kultuuripoliitika põhiseisukohtade järgimine erinevate valitsuskoalitsioonide poolt tagas kuni viimaste aastateni rahvuskultuurile soodsa toimekeskkonna ning kultuuriasutuste jätkusuutliku tegevuse. Tänu olulistele riiklikele investeeringutele ja laenuressursside kasutamisele paranes silmnähtavalt paljude kultuuriasutuste materiaalne baas. Eesti Kultuurkapitali seadusekohane ning iga-aastastest eelarveväitlusest vaba toimimine tagas kultuurile vajaliku innovaatilisuse ja aitas elus hoida rahvakultuurivõrgustikku. Kuid majanduskriis näitas, et paraku ei teadvusta Eesti valitsus- ja äriühingud tõsiasja, et just materiaalse surutise tingimustes vajab rahvas erilist vaimset ja kultuurilist tuge. Kahel viimasel aastal teostatud drastilised eelarvekärped koos etenduse- ja kontserdipiletite ning raamatute käibemaksu määra tõstmisega on kultuurisfääri oluliselt destabiliseerunud ja vähendanud nii kultuuritarbimist kui kultuuriteoste ja -ürituste kättesaadavust vähekindlustatud elanikkonnale. Valusalt on ilmnunud arusaadavate prioriteetide puudumine kultuuriministeeriumi sisulises ning finantsilises tegevuses. Ministeeriumi partokraatlik juhtimisstiil on viinud kunstirahva ja kultuuribürokraatia teravasse vastasseisu.

Visioon

Kultuur on riigi vaimse julgeoleku ning rahvuse kestmise alus. Eestis mõistetakse, et just kultuur tagab edu ja elujõu kogu ühiskonnale, rahvale ja riigile. Kultuurist ja haridusest on saanud eelarvepoliitika prioriteetid. Investeeringud kultuuri ja maksusüsteemi muudatused soodustavad kultuuri tarbimist ning kultuurilise tegevuse sponsoreerimist. Kultuuriministeerium on muutunud ametkonnaks, kes näeb oma olemasolu ainsa põhjendusena rahvuskultuuri toimimiseks, kultuuriväärtuste tarbimiseks ning kunstnikkonna vabaks ja loominguliseks eneseteostuseks maksimaalselt soodsate vaimsete ja majanduslike tingimuste tagamist.

Meetmed

- Võtame kõrgharidusega kultuuritöötajate palgaläbirääkimiste lähtepunktiks Eesti keskmise palga.
- Alandame kultuuriürituste piletite käibemaksu 5%-le.
- Toetame Kultuurkapitali kaudu loovisikute õppimisvõimaluste laiendamist ja väärrika tasu maksmist loometöö eest.
- Loome kõrgkultuuri õpilasteni viimiseks ning koolinoorsoo esteetilise kasvatuses parendamiseks õpilasosaku, mida saab kasutada kontsertide, teatrietenduste, muuseumide jt koolipoolsete ühiskülastuste toetamiseks.
- Käivitame riikliku koondprogrammi “Eesti mälu” jätkame programmide “Digitaalne kultuuripärand“ ja “Eesti keel ja rahvuslik mälu” rakendamist.
- Jätkame “Eesti keele arendamise strateegia” rakendamist ja täiustamist. Toetame Eesti regionaalkeelte kasutamist kohaliku asjaajamise keelena neis omavalitsustes, kus regionaalkeel on püsielanike enamuse emakeeleks ning Lõuna-Eesti keele ja kultuuri ning Setomaa programme. Toetame võru, setu, mulgi, kihnu ja teiste regionaalkeelte arengut.
- Tagame Eesti Rahvusringhäälingu uue hoone valmimise. Jätkame avalik-õigusliku ringhäälingu tehnoloogilist moderniseerimist ja tema arhiivi digitaliseerimist.

- Toetame väärtfilmide näitamist kõikjal üle Eesti.
- Kehtestame rahvakultuuriseaduse. Rahvamaja kui kultuuri tugistruktuur olgu tasuta kohalike seltside koosolekute ja ürituste korraldamiseks ning ligipääsuks IT-vahenditele.
- Laiendame Eesti kultuuriesinduste ja kultuuriatašeede võrgustikku välisriikides.
- Jätkame hõimurahvaste programmi tegevust Vene Föderatsioonis elavate soome-ugri rahvaste hariduslike ja kultuuriliste püüdluste toetamiseks.
- Toetame kommunismiohvrite memoriaali rajamist Tallinnasse.
- Taastame kokkuleppe, et rahvaraamatukogude teavikutega varustamisel jagunevad kulud võrdsetes osades riigi ja kohaliku omavalitsuse vahel ning riik tellib rahvaraamatukogudele kultuuriajakirju.
- Käivitame sihtprogrammi “Eesti lapse raamatuvaramu” eemärgiga süvendada laste raamatuarmastust ja lugemisharjumust.
- Suurendame oluliselt kultuurimälestiste ja muinsuskaitseobjektide säilimiseks ning restaureerimiseks suunatud riiklikke rahaeraldiseid.
- Peame oluliseks kultuuriministeeriumi ning majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi senisest tõhusamat koostööd loomemajanduse edendamisel, kõrgkoolide ühistegevust loomeerialade sidumisel ettevõtlusõppega ning EASi loomemajanduse meetmete kohandamist loomemajandussektori vajadustele.

Sport

Tänane olukord

Avalikkuse tähelepanu keskmes püsiv tippспорт on Eestis heal järjel. Sel sajandil on järjepidevalt kasvanud tervisespordiga tegelevate inimeste arv, mis parandab märgatavalt ka rahva tervise olukorda. Kahjuks pärsib riigi maksupoliitika ettevõtete panustamist sporti, karistades töötajate sportimist toetavaid ettevõtteid erisoodustusmaksuga. Rahul võib olla investeringutega spordirajatiste ehitamisse, kuid jätkuvalt on probleemiks spordivaldkonna süsteemitu juhtimine. Killustunud spordipoliitika rakendamine piirab paljude inimeste juurdepääsu sportimisvõimalustele, ei väärtusta piisavalt treenerite tööd ning langetab noortesporti valdkonnas treeningtöö taset.

Visioon

Riigi ja kohalike omavalitsuste koostöös on tagatud kõigile soovijatele sõltumata inimeste majanduslikest võimalustest ja elukohast juurdepääs sportimisvõimalustele. Riik kindlustab sportimise ja liikumisharrastusega tegelevatele noortele tervise pideva järelevalve ja asjakohase nõustamise. Treeneritöö on väärtustatud ja väärikalt tasustatud ning treeneritele loodud piisavad võimalused erialaseks enesetäiendamiseks. Maksupoliitika soosib ettevõtja panustamist töötajate liikumisharrastuse toetamiseks.

Meetmed

- Vabastame erisoodustusmaksust ettevõtjate kulutused töötajate spordiharrastustele.
- Muudame Eesti Spordi Nõukogu toimivaks institutsiooniks ja riikliku spordipoliitika kavandajaks.
- Jätkame ujumisõpetuse rahastamist eesmärgiga, et kõik 10-aastased terved lapsed oskaksid ujuda.
- Tagame riigieelarvelised toetused spordimeditsiini arenguks ja noorsportlaste regulaarseks terviseuuringuteks ning koolides regulaarse tervise- ja kehalise võimekuse kontrolli.
- Toetame piirkondlike spordikoolide ja -keskuste loomist.
- Kompenseerime spordirajatiste külastamiskulud abi vajavatele sihtgruppidele.
- Seame eesmärgiks viia IV ja V kutseastmega treenerite töö tasustamine vastavusse vanemõpetaja või õpetaja-metoodiku omaga.
- Laiendame rahvusvahelist koostööd spordiringkondade erialaste teadmiste parandamiseks ja kontaktide tõhustamiseks, seame eesmärgiks tuua Eestisse rohkem rahvusvahelisi spordikonverentse, tiitlivõistlusi ja suurüritusi.
- Toetame liikumisharrastuseks sobivate kergliiklusteede, loodusradade, valgustatud suusaradade ulatuslikku rajamist, kaasates selleks ka majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi ning keskkonnaministeeriumi vahendeid.

Majandus

Tänane olukord

Eesti majandus on väljumas kriisist, mis oli EL liikmesriikide hulgas üks sügavamaid. Majandustsükleid võimendanud poliitika tagajärjed on vastuolulised: eurotsooniga liitumise taustal oleme üks suurema töötusega riike Euroopas. Kõrge tööpuudus tingib töövõimeliste inimeste lahkumise Eestist ja pärsib siseturu nõudluse kasvu.

Ettevõtluse toetusmeetmete hulk on suur, kuid killustatuse ja ebapiisava seostatuse tõttu on kohati suur ka nende tühimõju. Meie ammenduv hinnaeelis ei ole enam piisav rahvusvahelistel turgudel konkureerimiseks, rääkimata arenenud riikide elustasemele jõudmisest. Tänane maksusüsteem ei soosi tööandjate tehtavaid investeeringuid töötajate haridusse ega tervisesse, takistades ettevõtjate liikumist kõrgemat lisandväärtust andvate tegevuste poole. Kasutamata on võimalused loome- ja teenusmajanduse edendamiseks, geograafilisest asukohast tulenev potentsiaal turismi, transiidi ja ekspordi valdkonnas ning diplomaatilised hoovad Eesti majandusarengu toetamiseks.

Visioon

Eesti majandus on edukalt sisenenud innovatsioonipõhisesse arengufaasi, majanduspoliitika on proaktiivne ja lõimunud teiste poliitikavaldkondadega. Avaliku ja erasektori koostöös elluviidava teadlikult fokuseeritud majanduspoliitika tulemusena on elavnenud eksport ning lisandunud uusi töökohti kõrget lisandväärtust loovates valdkondades. Töösuhe tugineb töövõtja ja tööandja partnerlusele: töötajate esindajad on ettevõtetes kaasatud otsuste tegemisse, võimaldades olla ettevõtjatel edukad ning töötajatel saada tööpanuse eest väärilist tasu. Normiks on saanud võrdne kohtlemine tööturul: võrdse töö eest saab võrdset palka.

Meetmed

Töö ja tööhõive

- Toetame õiglase palgapoliitika juurutamist Eestis. Õiglase palgapoliitika põhimõtete järgi (Euroopa Sotsiaalharta art 4) peab enamus Eesti töötajatest (90%) saama palka vähemalt 60% Eesti keskmisest palgast. Alampalk ei tohi jääda alla 45% keskmisest palgast, et vältida suurenevaid palgalõhesid. Töösuhete reguleerimine peab lisaks seadustele põhinema ka kollektiivlepingutel.
- Võimaldame töötutele lühiaegset osalise töötushüvitise ja töötasu saamist.
- Parandame töötute toimetulekut, laiendades töötuskindlustuse hüvitise maksmist ka neile töötajatele, kes lõpetasid töösuhete poolte kokkuleppel. Suurendame makstava hüvitise suurust 70%ni inimese varasemast töötasust esimesel kuuel kuul ning 50%ni järgneval kuuel kuul. Tõstame töötute riikliku abiraha vähemalt poole alampalgani.
- Algatame noorte tööpuuduse vähendamiseks Esimese Töökoha programmi ja seame sihiks, et ükski õpingud katkestanud noor ei jääks tööturukoolitusetu.
- Seome ettevõtlustoetused uute töökohtade loomisega.
- Viime hiljemalt 2012. aastaks üleriigilise alampalga 320 euronit (ca 5007 krooni) kuus. Kaasates ametiühingute ja tööandjate keskliidud, kehtestame 2013. aastaks kõrgharidust nõudvatel töötajatel üleriigiliseks alampalgaks 640 eurot (ca 10 014 krooni) kuus ning oskustöölise üleriigiliseks alampalgaks 510 eurot (ca 7980 krooni) kuus.
- Sõlmime riigitöötajate ametiühinguga palgaleppe põhimõttel, et töötaja põhitasu oleks vähemalt 80% saadavast töötasust.
- Laiendame lastevanemate, õppurite, pensionäride ja puuetega inimeste võimalusi töötada osalise ning paindliku tööajaga.
- Toetame tööandjaid, kes võtavad tööle vähese konkurentsivõimega inimesi. Noorte ja pikaajaliste töötute töölevõtmisel vähendab riik ajutiselt nende eest makstava sotsiaalmaksu määra. Suurendame riigipoolset

toetust ettevõtjatele, kes loovad töökohti ning -võimalusi madala või puuduliku konkurentsivõimega inimestele.

- Suurendame vanemaealiste inimeste aktiivsust tööturul, kaasates neid täiendõppesse, võimaldades neile tööturuteenuseid ning vajadusel toetades nende taastusravi. Tagame kiire ja tõhusa töövaidluste lahendamise korra, sealhulgas tagame vajadusel töötutele riigipoolse juriidilise abi. Tõhustame tööseaduste, tööohutuse- ja töökeskkonnaalast järelevalvet.
- Koostöös ametiühingute ja tööandjatega muudame töölepingu seadust ja tõstame töötajate turvalisust töösuhte lõpetamisel.

Ettevõtlus

- Vabastame töötajate haridusse ja tervise edendamisse tehtavad investeeringud erisoodustusmaksust, toetades ettevõtete liikumist kõrgemat lisandväärtust loovate tegevuste poole. Toetame rahvusvaheliste ettevõtete arendus- ja koolituskeskuste loomist Eestisse.
- Parandame Eesti ettevõtete ligipääsu kapitaliturgudele. Töötame koostöös ettevõtjate ja riskikapitali investoritega välja meetmed kõrge potentsiaaliga start-up ettevõtete toetamiseks ja välisturgudele sisenemiseks. Loomme stardilaenu meetme kõrge arengu- ja ekspordipotentsiaaliga ettevõtete käivitamiseks.
- Rakendame Eesti välisesindused ekspordi toetamiseks välisturgudel. Korrastame välisesinduste võrku, et see vastaks Eesti vajadustele, parandades diplomaatide ettevalmistust ning vajadusel suurendades majandusdiplomaatide ja ekspertide arvu.
- Toetame vedurettevõtteid, millest sõltub teiste ettevõtete käekäik ja suuname täiendavaid vahendeid ettevõtluse edendamiseks madala sotsiaal-majandusliku arenguga regioonides.
- Toetame investeeringuid hoonete energiatõhususse ja soojamajanduse kaasajastamisse. Eelistame seejuures taastuval ja kohalikul energial põhinevaid tootmiseseadmeid kasutavaid soojatootjaid ning elektri ja soojuste koostootjaid väikeasulates ja -linnades.
- Peame oluliseks kultuuriministeeriumi ning majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi senisest tõhusamat koostööd loomemajanduse edendamisel, kõrgkoolide ühistegevust loomeerialade sidumisel ettevõtlusõppega ning EASi loomemajanduse meetmete kohandamist loomemajandussektori vajadustele.
- Toetame füüsilisest isikust ettevõtjate maksustamisel üleminekut tegevusloamaksule ja vähendame nende maksukoormust haigestumise korral.

Majanduskeskkond

- Toetame kõrgtehnoloogilise taristu arendamist Eestis, kindlustades alustavatele ettevõtetele üldise subsideeritud ligipääsu ülikiirele andmesidele.
- Loomme riigi, omavalitsusüksuste ja ettevõtjatega koostöös paremad tingimused otseinvesteeringute toomiseks Eestisse, pakkudes tuge nii kaasfinantseerimise, töötajate ettevalmistuse kui ka maakasutuse küsimustes.
- Jätkame riiklikke investeeringuid infrastruktuuri (Tallinna-Tartu-Luhamaa neljarealine maantee, lennuühendus oluliste finantskeskustega jt), kasutades selleks struktuurifondide ja riigieelarve vahendeid ning lubades riigieelarve defitsiiti.
- Loomme paremad tingimused era- ja avaliku sektori koostööks infrastruktuuriobjektide rajamisel, täiendades õigusakte vajalike regulatsioonidega.
- Aitame kaasa talentidele atraktiivse elukeskkonna loomisele Eestis. Vähendame piiranguid haritud ning kõrgepalgaliste töötajate tööturismile ja –rände ning loome inglisekeelsetele peredele ladusa igapäevaelu võimalused. Toetame talendiagentuuri loomist, mis pakub tuge värbamisel ning kannab hoolt Eesti kui talentide sihtriigi tutvustamise ja mainekujunduse eest.
- Muudame Euroopa Liidu tõukefondide kasutamise ettevõtjale lihtsamaks ja läbipaistvamaks, suurendades jaotusotsuste fokuseeritust ning majanduslikku otstarbekust.
- Tõhustame konstruktiivset survet piiriületuse hõlbustamiseks Euroopa Liidu ja Venemaa vahel.

Transport ja logistika

- Jätkame investeeringuid Tallinna-Tartu-Luhamaa neljarealise maantee rajamisse.
- Reisilogistika tõhustamiseks rajame reisiterminalid Ülemistele ja Tartusse, sidudes nii Eesti-sisesed, regionaalsed kui ka rahvusvahelised ühistranspordiliinid.
- Muudame ühistranspordi atraktiivseks, ökonoomseks ja elanikekeskseks, koondades logistikajuhtimise ühtsetesse keskustesse.
- Taastame investeeringud kohalikesse teedesse.
- Garanteerime saarte elanikele maanteepikenduse põhimõttest lähtuvad praamipiletite hinnad. Saavutame üksmeele mandri ja saarte vaheliste tulevaste püsiühenduste osas.
- Tagame aastaringse reisi- ja kaubaveo Eesti sadamate kaudu, suurendades oluliselt jäälohkumise võimekust. Toetame väikesadamate hüdrograafilisi mõõdistustöid ja navigatsioonimärgistuse paigaldamist.
- Riigi ja Euroopa Liidu vahendeid kasutades arendame välja kaasaegsed Eesti- sisesed ja transiitsuundade raudteeühendused.

Rahandus

Tänane olukord

Eesti maksukoormus ulatub viimastel aastatel 3035% SKP-st ja riigieelarve kulupool üle 40% SKPst, mis näitab riigi tulude puudujääki ning eelarvepoliitika mittekestlikku olukorda. Maksukoormus jaguneb täna ebamõistlikult ja ebaõiglaselt. Tööjõu- ja tarbimismaksud võimenduvad koostoimes ning seetõttu kannavad suhteliselt kõige kõrgemat maksukoormust 320–960 eurot (ca 5000–15000 krooni) kuus teenivad inimesed. Teiste Euroopa riikidega võrreldes on Eestis tarbimist maksustatud üle keskmise ning väga vähe on maksustatud kapitali omamine. Järgalt iga-aastast riigieelarve tasakaalu ja ühetaolist maksupoliitikat taotlev rahanduspoliitika võimendab headel aegadel majanduse ülekuumenemist ning rasketel aegadel majanduslangust ega võimalda fokuseeritud lähenemist majandusarengu suunamisel.

Visioon

Kaasaegne maksusüsteem tagab kvaliteetsete avalike teenuste osutamise, võimaldab tasandada majandustsüklite mõju, toetab fokuseeritud majandus- ja regionaalarengut ning vähendab sotsiaalset kihistumist. Riigi tulude ja kulude tasakaalu hinnatakse 4–5-aastase perioodi järel. Pikemaajaline eelarve planeerimine arengukavadele vastava riikliku eelarvestrateegia koostamise abil võimaldab Euroopa rahaliidu nõuete raamides eelarve üle- ja puudujääki iga-aastases arvestuses. Majanduse kuumenemisel peab eelarve olema ülejäägis, majanduse jahtumisel võib eelarve olla puudujäägis.

Meetmed

Maksud

- Alandame toiduainete, ravimite ja kultuuriürituste piletite käibemaksumäära 5%le, vähendades nii toiduainete, ravimite ja kultuuriürituste piletite hindu.
- Toetame progresseeruvat tulumaksu, et täiendavalt rahastada perede toimetulekut, haridust ja tervishoidu. Maksustame 1000 eurot (ca 15 647 krooni) kuus ületava tuluosa 26%lise tulumaksumääraga. Majanduskasvu ajal suurendab progresseeruv tulumaks üldist maksukoormust ja pidurdab majanduse ülekuumenemist, majanduslanguse ajal aga alandab üldist maksukoormust, elavdades seeläbi majandust.
- Kehtestame juriidiliste isikute tuludele madala määraga (10%) maksu ja vabastame erisoodustusmaksust töötajate haridusse ja tervise edendamisse tehtavad kulud. Täiendava maksutulu abil toetame regionaalset ettevõtlust, eksportivaid ettevõtteid ja tehnoloogiainvesteeringuid.
- Alandame inimeste õiguskaitse kättesaadavuse ning eluliselt oluliste toimingutega seotud riigilõivude määrasid. Riigilõivude määramisel lähtume eelkõige lõivude kulupõhisuse põhimõttest.
- Keskkonna saastamise ja luksustarbimise piiramiseks kehtestame automaksu esmarestreerimise põhise luksusmaksuna. Sellega soodustame keskkonnasäästlikumate autode soetamist ja piirame autostumist. Sõiduauto registreerimismaks jääb sõltuvalt auto omadustest vahemikku 0-4500 eurot (ca 0-70000

krooni).

- Toetame füüsilisest isikust ettevõtjate maksustamisel üleminekut tegevusloamaksule ja vähendame nende maksukoormust haigestumise korral.
- Kuni teise omavalitsustasandi loomiseni taastame kohalike omavalitsuste tulubaasi 2008. aasta tasemel. Selleks suurendame füüsilise isiku tulumaksust omavalitsusele laekuvat osa 11,4%lt 11,93%ni, suurendame tasandusfondi mahtu 91,4 miljoni euroni (ca 1,43 miljard krooni), eraldame kohalike teede korrashoiuks 15% kütuseaktsiisist laekuvatest summadest ning kindlustame vahendid kohalike omavalitsuste haridus-, kultuuri- ja spordiinvesteeringuteks.
- Suurendame regionaalpoliitilisi erisusi riigi ja Euroopa Liidu sihtotstarbeliste vahendite kasutamisel.
- Riigile tuluallika ja majandusjulgeoleku komponendina säilitame riigi osaluse strateegilistes infrastruktuuriettevõtetes.

Regionaalareng ja kohalik omavalitsus

Tänane olukord

Ligi pooled Eesti omavalitsused on ääremaalised. Seal elab ligikaudu 140 000 inimest ja need hõlmavad üle poole Eesti pindalast. Ääremaid iseloomustab kvaliteetsete avalike teenuste piiratud kättesaadavus, tööjõu ka loodus- ja ajaloolis-kultuuriliste ressursside (elukeskkonna) alarakendus, nõrk ettevõtlikkus, oluliselt suuremad tööpuuduse, heitumuse ja püsiva töövõimetuse näitajad ning haridus-kultuuriline mahajäämus. Eesti regionaalpoliitika on otsustamise ja vastutuse tasandil tugevalt riigikeskne ja paljudele valdadele ning linnadele antud funktsioonide edukas täitmine eeldab omavalitsusüksuste piirideülest koostööd. Haldusterritoriaalne riigireform on olnud poliitiliste väitluste teemaks enam kui kümme aastat, kuid reaalse kokkulepeteni ei ole jõutud.

Visioon

Kõikjal Eestis on inimestele kättesaadavad nüüdistasemel avalikud teenused ja loodud võrdsed võimalused inimväärseks eluks ning eneseteostuseks.

Meetmed

Kuni riigireformi teostamiseni taastame kohalike omavalitsuste tulubaasi 2008. aasta tasemel. Selleks suurendame füüsilise isiku tulumaksust omavalitsusele laekuvat osa 11,4%lt 11,93%ni, suurendame tasandusfondi mahtu 91,4 miljoni euroni (ca 1,43 miljard krooni), eraldame kohalike teede korrashoiuks 15% kütuseaktsiisist laekuvatest summadest ning kindlustame vahendid kohalike omavalitsuste haridus-, kultuuri- ja spordiinvesteeringuteks.

Loome maakondliku omavalitsustasandi

Pikemas perspektiivis peame oluliseks maakondliku omavalitsustasandi loomist, mille esindusorganiks on maavolikogu ja täitevorganiks maavanem. Maavolikogu moodustamise eesmärk on paremini täita ühe omavalitsuse piire ületavaid omavalitsuslikke ülesandeid ja tagada kvaliteetsete avalike teenuste kättesaadavus (koolivõrk, jäätmemajandus, transport, tervishoid) maakonnatasandil. Maavolikogu juhindub oma tegevuses maakonna vajadustest ja arengueeldustest, et tagada maakonna kui terviku tasakaalustatud areng. Maavolikogu otsustab kõigi maakondlike omavalitsuslike ülesannete üle, mille loetelu sätestatakse seadusega. Maavolikogu valitakse otsestest valimistel, mis kindlustab kõigi maakonna omavalitsusüksuste esindatuse maavolikogus.

Maavolikogu täitevorganiks on maavolikogu valitud maavanem ja tema juhitud kantselei. Maavanem võib korraldada vastavalt kokkuleppele ja seadusele ka teatud riiklike ülesannete täitmist riigipoolse finantseeringu olemasolu korral. Maavolikogu ülesannete täitmiseks on vajalik, et regionaaltasandi ja kohalike omavalitsusüksuste tulubaas (moodustub maavalitsuste eelarvevahenditest, täiendavatest eraldistest füüsilise isiku tulumaksust ning muudest allikatest) tagaks nende eelarvelise iseseisvuse.

Me ei pea valdade sundliitmist lahenduseks. Samuti ei toeta me tänaste maakondade valdadeks muutmist ega omavalitsustest osavaldade moodustamist, kuna see vähendab kogukonna võimalust ise otsustada ja politiseerib põhjendamatult osavalla juhid.

Muudame maakonna sisuliseks omavalitsustasandiks, koondades sinna valdade ja linnade piire ületavad funktsioonid, mille täitmine tänastel omavalitsusüksustel käib üle jõu, ning riigi avalike teenuste osutamise, mis on inimesest põhjendamatult kaugele jäänud. Tänapäevaste omavalitsusüksuste täita jäävad endiselt omavalitsussisesed valla ja linna tasandi funktsioonid.

Riigireformi täpsemasse kavandamisse kaasame Linnade Liidu ja Maaomavalitsuste Liidu esindajad ning teiste huvigruppide esindajad.

Maaelu ja põllumajandus

Tänapäevane olukord

Eesti on regionaalsete erisuste suuruse poolest eelviimasel kohal Euroopas, mis tähendab, et Eesti maaelanike sissetulekute vahe võrreldes riigi peamistes kasvukeskustes elavate inimestega, on liialt suur. Primaarsektoris (põllumajandus, kalandus, jahindus) hõivatute arv on pidevalt vähenenud. Tasuvate töökohtade puudumise ja sellega paratamatult kaasneva ääremaastumise tulemusena lahkuvad paljud inimesed maalt. Nii jääb suur osa rahvuslikust rikkusest kasutamata ning maainimeste elukvaliteet ei parane.

Põllumajandusettevõtlaste konkurentsivõimet ja hakkamasaamist ühisel turul mõjutavad oluliselt väiksemad põllumajandustoetused võrreldes vanade Euroopa Liidu riikidega. Piisavalt ei ole arenenud ega ka seadusandlikult toetatud tootjate valdkondlik ühistegevus. Samuti pole tekkinud vajalikku piirkondlikku sünergiat majandustegevuse arendamisel. Selline olukord takistab paljude talude ja väikeettevõtete arengut. Euroopa Liidu maaelu arengumeetmete tulemusena on hoogustunud külakogukonna ja selle identiteedi areng, millest aga ei piisa inimeste sidumiseks maaeluga, kui sellega kaasneb töökohtade puudus, kesine infrastruktuur ning kehv ühendus tõmbekeskustega.

Visioon

Kogu Eestis on hea elada. Elukeskkonna mitmekesisus ja kasvanud mobiilsus annab inimestele vabaduse valida meelepärane elu- ja töökoht ning elustiil. Lähimõeldud maaelu- ja põllumajanduspoliitika ning loodusrikkuste otstarbeka ja keskkonnateadliku kasutamise tulemusena on elavdunud maaettevõtlaste ning oluliselt kasvanud maainimeste sissetulekud. Eesti põllumajandus on ühises Euroopa majandusruumis konkurentsivõimeline ning suudab tervisliku kodumaise toiduga varustada nii oma rahvast kui olla edukas välisurgudel. Riik toetab maal elavate inimeste kogukondlikke traditsioone ja eestlaslikku elulaadi, samuti talude arengut, sest iga kodu on oluline.

Meetmed

Maaelu areng

- Toetame maksupoliitiliste erisuste ja Euroopa tõukefondide meetmete eelistuste kaudu maapiirkondadesse töökohti loovate ettevõtjate investeringuid. Eelistame ettevõtjate koostööle suunatud projekte.
- Peame tähtsaks maainimesi ja maapiirkondade arengut puudutavate projektide ja küsimuste puhul aktiivsemat kaasamispoliitikat. Peame õigeks, et järjest rohkem tegevusi suunataks läbi LEADER-laadse (omavalitsus, ettevõtjad, kodanikuühendused üheskoos) otsustusprotsessi.
- Laiendame olemasolevat maainfrastruktuuri toetusprogrammi, et aidata kaasa puhta vee ja kanalisatsiooni ning interneti kättesaadavusele, samuti kohalike teede (sealhulgas tolmuwabaks muutmine) ning elektri- ja sidevõrkude rajamisele.

- Euroopa maaelu tõukefondide kaasabil likvideerime tarbetud vanad põllumajandushooned ja varemed.
 - Toetame jätkuvalt külakogukonna arengule, identiteedi tugevdamisele ja omaalgatusele suunatud tegevusi.
 - Peame oluliseks Euroopa maaelu tõukefondi kaasabil traditsiooniliste põllumajandusmaastike (pärandkooslused, puisniidud, kiviaiad) säilitamist ja taastamist.
 - Loomeseadusandlikud võimalused Natura aladel säästliku majandustegevuse elavdamiseks.
- Põllumajandus ja maaettevõtlus

- Põllumajandustootmise konkurentsivõime tõstmiseks peame oluliseks alates EL uuest finantsperioodist toetuste ühtlustamist vanade ja uute liikmesriikide vahel. Toetame põllumajandustoetuste maksmist Euroopa Liiduga kokkulepitud maksimummäärades ja tootmispiirangute, sealhulgas piima tootmiskvootide ja maa tootmisest väljajätmise kohustuse, kaotamist ning riigiabi maksmist ühistel alustel.
- Langetame alates 2013. aastast toiduainete käibemaksu 5%ni, mis jätab põllumajandustootjate käibesse lisaraha.
- Loomes täiendavaid võimalusi väikeettevõtete ja füüsilisest isikust ettevõtjate konkurentsivõime tõstmiseks, kõrvaldades seadusandlikud kitsaskohad nende tegevuselt.
- Toetame Eesti toidu ja kohalike piirkondlike toitumise programme, mis toetavad sisetarbimise suurendamist ja kohalikku eripära.
- Langetame põllumajandusliku diiselmootori aktsiisimaksimummäära Euroopa Liidu keskmisele tasemele.
- Loomes riigi ja põllumeeste koostöös põllumajanduse saagikahjude korvamise tarvis vabatahtliku kindlustussüsteemi.
- Kaardistame Eesti bioenergia ressursid nende efektiivsema kasutamise huvides ja eesmärgiga võtta seni kasutamata põllumaad uuesti käibesse. Toetame bioenergia tootmist Euroopa tõukefondide kaasabil.
- Väärtustame keskkonnasõbralikke majandamisviise ja suurendame tõukefondide meetmete abil mahetootjate motivatsiooni toota turule rohkem kaubatoodangut.
- Suuname lepingulise koostöö põllumajandusministeeriumi ja põllumajanduslike õppe- ja teadusasutuste vahel praktilisele alusele.
- Viime lõpuni maareformi.

Ühistegevus

- Toetame põllumajandustootjate jätkusuutlikku ühistegevust läbi riigieelarve ja maaelu tõukefondi, kõrvaldame euroopalikke traditsioone arvestades seadusandlikud kitsaskohad nende tegevuselt.
- Maaelu tõukefondi kaasabil toetame süsteemselt väiketootjate piirkondlikku ühistegevust oma toodangu (käsitöötooted, kvaliteetne kohalik toit, tarbekaubad) otseturustamiseks.
- Loomeseadusandliku baasi ja toetame rahaliselt laenu-hoiuühistute teket ja nende koondumist Ühistupangaks.

Kalandus

- Koondame kalanduse valdkonna põllumajandusministeeriumi haldusalasse.
- Koostöös huvigruppidega töötame välja meetmete süsteemi kalanduse praegusest kriisist väljatoomiseks, toetades nii kalurite tegevuse mitmekesistamist, esmast kala ümbertöötlemist kui ka ühise turustamise arendamist.
- Toetame Euroopa kalanduse tõukefondi meetmete toel kalanduse, turismi, kohaliku toiduainetööstuse ning toitlustuse koostööd rannikupiirkondades.
- Toetame Euroopa tõukefondi toel vesiviljeluse võimaluste maksimaalset kasutamist Eestis.

Energeetika

Tänane olukord

Energeetika on üks Eesti strateegilise julgeoleku tagamise võtmevaldkondi. Oleme jätkuvalt üks Euroopa

Liidu kõige enam energiat raiskav riik, ehkki energia kokkuhoiumeetmeid saaks edukalt rakendada nii energia muundamisel, ülekandel kui ka lõpptarbimisel. Toetudes valdavalt põlevkivienergeetikale on Eesti ühe loodustsaastavaima energeetikasektoriga maid Euroopas. Tänapäevane energiapoliitika ei ole suutnud terviklikult läheneda energiasektori väljakutsetele ja kasutamata on jäetud sektori võimalused riigi majandusarengu toetamiseks.

Visioon

Eesti kodud on soojad ja energiasäästlikud. Asjatundlik energiapoliitika kindlustab Eestis tarbijasõbraliku elektrihinna, puhta elukeskkonna, annab panuse majanduskasvu, tagab mõistlikud investeerimisotsused ning energeetilise julgeoleku. Energia kokkuhoidmine on tarbijale lihtne ja odav. Eesti on esirinnas info- ja kommunikatsioonitehnoloogiliste uuenduste rakendamises energeetikas ja ekspordib uudseid lahendusi ka teistesse riikidesse. Transpordis kasutatakse säästlikumaid liiklusvahendeid ning on loodud eeldused elektrisõidukite laialdasemaks kasutamiseks.

Meetmed

- Teeme konkurentsiametile ülesandeks kaitsta tarbijate õigusi energiaturul ja rakendada iseseisvalt tarbijaid soosivaid meetmeid.
- Töötame välja tegevuskava tagamaks kõikidele elanikele energiateenused minimaalses ulatuses. Vähendamaks puudustkannatavate elanike kulutusi energiateenustele, suuname neile energiasäästumeetmete programmi.
- Tõstame energia tarbimise vähendamise ning säästliku kasutamise energiapoliitika keskmesse. Suuname igal aastal energiasäästu vähemalt 75 miljonit eurot (ca 1,2 miljardit krooni). Peame vajalikuks tõsta elanike teadlikkust energiasäästlikust tarbimisest.
- Olemasolevate hoonete energiasäästlikumaks muutmiseks näeme ette pikaajalisi mõõdetavaid eesmärke, poliitikameetmeid ja rahastamist.
- Kehtestame avaliku raha eest ehitatavatele objektidele energiatõhususe miinimumnõuded ja energiatõhususe kriteeriumid riigihanke pakkumismenetlustes.
- Läheme järk-järgult üle taastuvenergeetikale, seades elektri- ja soojatootmises pikaajaliseks sihiks täielikult taastuvate allikate kasutamise. Toetame uute tehnoloogiate rakendamist väikeenergeetikas ja hajusat energiatootmist, mille kohaselt energiatootmine toimub tarbijale võimalikult lähedal.
- Taastuvenergia arendusest peavad saama kasu kohalikud elanikud, kelle maale arendus rajatakse või keda arenduse negatiivne keskkonnamõju otseselt riivab. Samuti reguleerime täpsemalt lubatud tervisemõju seadusandlikul tasandil.
- Hoiame kokku tarbijate raha. Selleks muudame uute taastuvenergiaarenduse toetusi selliselt, et turul elektrihinna suurenedes vähenevad toetused. Toetame ainult kohalikel taastuvatel kütustel põhinevaid ja energiajulgeolekut suurendavaid arendusprogramme. Loomme ettevõtjatele investeerimiseks kindlustunde, mis vastaks ühelt poolt riigi pikaajalistele eesmärkidele, ent oleks teisalt vastavuses tarbijate õigustega.
- Arendame välja taastuvenergia teadus- ning innovatsioonisüsteemi, mis loob aluse teadmistemahukale ekspordile.
- Toetame Euroopa Liidu ühtset energiaalast välis- ja julgeolekupoliitikat ning ühehääelseid kõnelusi energiat tootvate ja tarnivate riikidega.
- Me ei vastusta ideoloogilistel põhjustel ühegi energialiigi arendamist. Seni, kuni põhimõttelised küsimused jaama tegeliku vajaduse, tuumajäätmete ladestamise, jaama ohutuse ja riski osas on vastuseta, ei toeta SDE tuumajaama rajamist.
- Kaasame energiatootjad energia kokkuhoidmisse, kehtestades suurematele energiatootjatele iga-aastase kohustuse säästa energiat riigi poolt sätestatud ulatuses.
- Teeme tarbijale energia säästmise lihtsamaks ja odavamaks. Selleks loome õigusliku raamistiku energiateenusettevõtete turu tekkeks, kus ettevõtted võtavad enda kanda projektide rahastamise ning kokkuhoiumeetmete elluviimise, saades tulu energiasäästust, võimaldades sellega hoonete suuremahulist energia kokkuhoidu.
- Piirame põlevkivi kaevandamise mahtu 15 miljoni tonnini aastas ja vähendame põlevkivisektori

negatiivset keskkonnamõju.

- Algatame energiasektori Tiigrihüppeprogrammi, mille esimeses osas viime 2015. aastaks lõpule info- ja kommunikatsioonitehnoloogiliste uuenduste rakendamise kogu põhi- ja jaotusvõrkude ulatuses ning teises osas tarkade mõõturite paigaldamise kõikides kodumajapidamistes ja ettevõtetes.
- Alustame koostöös erasektoriga jõuliselt elektrisõidukite arenguks vajaliku taristu rajamist ning loome sektori arenguks vajalikud tingimused.

Keskkond

Tänane olukord

Eesti liitumine Euroopa Liiduga on karmistanud keskkonnakaitse alaseid nõudeid. Suureneb olmejäätmete maht, kuid samal ajal tegeletakse rohkem ka jäätmete sorteerimise ja taaskasuta

[Eesti Rahvusringhääling © 2010](#) | [Kontakt](#) | [Kasutajatingimused](#)